

**Inedit și Consacrat
în conferința cu tema
„Voces – Destinul beethovenian
(Integrala cvartetelor de coarde - I)”**

Carmen Chelaru

Inedite și consacrate, astfel se doresc a fi evenimentele al căror șir a pornit joi, 6 aprilie, în amfiteatrul *Achim Stoia* al Universității Naționale de Arte *George Enescu* din Iași. Profesorul univ. dr. Gheorghe Duțică a inițiat anul acesta două cicluri – unul mai ispititor ca altul! – în cadrul cărora au avut loc deja trei întâlniri: două autoportrete componistice cu compozitorii Adrian Pop și Dan Dediu, în ciclul *Opera omnia. Autoportrete componistice* și, iată, o incursiune de interpret, prima întâlnire-simbol din ciclul *Aula Magna. Conferințe doctorale*.

C

Universitatea Națională de Arte
George Enescu
Iași

Facultatea de
Interpretare, Compoziție
și Studii Musicale Teoretice

**AULA MAGNA.
CONFERINȚE DOCTORALE**

6
Aprilie
2017
ora 17

Amfiteatrul *Achim Stoia*,
Str. Costache Negruzzi,
nr. 7-9

INTRAREA LIBERĂ

Prof. univ. dr.
Dan Prelipcean

**VOCES –
DESTINUL BEETHOVENIAN**
(Integrala cvartetelor de coarde - I)

Coordonator:
Prof. univ. dr. Gheorghe Duțică, Director CSUD

Parteneri Media:
TVR
Ziarul de Iași
Radio România Iași
IPRILLONIA

Concept grafic: asist. coord. Florin Pînzaru

Acest prim episod a fost o expunere neobișnuită despre un fenomen muzical-artistic consacrat: confesiunile unui interpret despre universul unui compozitor. Profesorul univ. dr. Dan Prelipcean a schițat o traiectorie între două destine, despărțite de timp, dar unite în artă: Beethoven și Voces. Fericită idee, prilejuită de două aniversări: 190 de ani de la trecerea în eternitate a muzicianului german și apropiata aniversare 45 a cunoscutului ansamblu român.

Știut fiind că în asemenea momente timpul se comprimă, că mereu mai rămân multe de spus, oricât de minuțios ar fi planificate minutele, amfitrionii au prevăzut o mini-serie dedicată acestei teme – *Voces – Destinul beethovenian*. Această primă conferință a constituit *uvertura*, ce va fi urmată de altele trei (în

tot atâtea săptămâni consecutive din luna octombrie anul acesta), fiecare dedicată unei perioade de creație beethoveniană și având în centru cele 17 capodopere cvartetistice.

Cum era de așteptat și de dorit, muzica a fost preludiul și postludiul conferinței: la început, partea a treia din *Cvartetul nr. 15*, op. 132, intitulată de compozitor *Canzona di ringraziamento offeria alla divinità da un guarito, in modo lidico*; în final, *Cvartetul nr. 11*, op. 95 *Serioso*.

Profesorul Dan Prelipcean a evocat, într-un parcurs liber, drumul artiștilor *Voces* – cu precădere al celor doi membri fondatori, frații Prelipcean – Bujor (prim-violonist) și Dan (violoncelist): începuturile, pasiunea pentru universul muzical cameral, greutăți și satisfacții, vise și împliniri, atingerea culmilor perfecțiunii artistice și loviturile destinului... Au fost depășite amintiri despre întâlniri providențiale și mentori de neuitat – George Hamza, Wilhelm Georg Berger, Friedrich von Hausegger, Vilmos Tatrai, Uzi Wiesel și, mai presus de toți, maeștrii Cvartetului londonez *Amadeus*: Norbert Brainin, Siegmund Nissel, Peter Schidlof, Martin Lovett.

Cvartetul *Amadeus*: (în față, st.) Norbert Brainin – vl. I, (în față, dr.) Martin Lovett – cello, (în spate, st.) Siegmund Nissel – vl. II, (în spate, dr.) Peter Schidlof - vla

Un drum lung, presărat cu piedici neașteptate, dar și cu împliniri artistice greu de măsurat, de la anonim la universalitate, pe care vorbitorul l-a asemănat cu cel al Maestrului clasicoromantismului vienez.

Între altele, Dan Prelipcean a comentat coeziunea timbrală ce se naște rar, datorită compatibilității (nu numai muzicale) dintre cei patru membri ai cvartetului de coarde, dar și prin extinderea culorii timbrale a primului violonist (zis și *primum inter pares*) asupra celorlalte trei instrumente; așa s-a născut timbrul inconfundabil al câtorva – puține! – cvartete, între care *Amadeus* (prin Norbert Brainin) și discipolii acestuia, *Voces* (prin Bujor Prelipcean).

Destinul muzicienilor *Voces* i-a îndreptat pe aceștia către spațiul și spiritul cultural germano-austriac, cu care s-a contopit temperamentul lor sud-est european, rezultând un fericit și original stil interpretativ: fără asprimea, dar cu precizia și migala germane, fără superficialitatea, dar cu acea sonoritate unică vieneză, fără simplismul, dar cu maleabilitatea și intuiția balcanică. De la *Amadeus* – ai cărui trei membri proveneau din școala interpretativă vieneză – *Voces* a cunoscut și a preluat inconfundabilul *ton vienez*, precum și înțelegerea aparte, de o profunzime unică, a stilului beethovenian, prin filieră, putem spune, directă [1]: Norbert Brainin – Max Rostal [2] – Carl Flesch [3] – Jakob Grün [4] – Joseph Böhm [5]... – Beethoven!

„La Köln, unde s-a petrecut întâlnirea, super-specializarea noastră cu acei «dumnezei» ai Cvartetului *Amadeus* – își amintea profesorul Dan Prelipcean –, un spectator ne-a invitat să purtăm o discuție. A comentat și a comparat interpretări ale unor cvartete celebre – *Amadeus*, *Borodin* și *Smetana* – și ne-a plasat pe noi, *Voces*, între aceste formații, extrem de puține în lume, pe care le-a numit «de muzicanți»! Nu avea însă în vedere sensul peiorativ. Se referea la acei puțini, care au reușit să-și modeleze o sonoritate unică și o abordare stilistică cu totul aparte. În privința dificultății binecunoscute a abordării unor pagini muzicale sunt ferm convins că astăzi în lume există doar câteva ansambluri care pot oferi publicului cea mai importantă integrală muzicală: *Integrala Beethoven!*”[6]

Iar *Voces* a adăugat o nouă performanță: cele 9 discuri reprezentând *Integrala Beethoven* în înregistrare *live*, editate de Casa *Electrecord* și publicate în anul 2012. Performanța a fost atinsă în 1998, la a 25 aniversare, de Cvartetul *Voces*, în Sala *Toscana* a Facultății de Filozofie, de la Universitatea din Würzburg, în șase concerte susținute pe parcursul a opt zile.

Cele 9 CD cu *Integrala Beethoven* în interpretare *live*, premieră mondială a Cvartetului *Voces*

Vorbind despre *Integrala Beethoven*, profesorul Dan Prelipcean a atras atenția asupra modului în care sunt grupate cele 17 cvartete, în șase concerte. O derulare cronologică n-ar putea fi concepută decât pentru specialiști, întrucât, pe măsură ce se apropie de final, lucrările devin mai dense, mai lungi, cu o problematică de limbaj și de expresie tot mai complicată. De aceea, *Voces* a optat pentru o configurație mai echilibrată, care să conțină câte o lucrare din fiecare perioadă de creație a compozitorului și să aibă totodată un mai pronunțat grad de atractivitate.

Merită de asemenea a fi amintită configurația semnificativă a constelației tonale a celor 17 cvartete beethoveniene în desfășurarea prezentată de *Voces*, evocată cu acel prilej (în prefața ultimului concert) de compozitorul Cristian Misievici și re-expusă de profesorul Dan Prelipcean:

„Forma *Integralei cvartetelor de coarde* de Beethoven /.../ reprezintă, prin ea însăși o expresie a spiritului dramaturgiei beethoveniene. O alternanță de clar și obscur, o succesiune de suișuri și coborâșuri, o galerie de caractere complementare, o construcție muzicală în sine susținută de piloni solizi: *op 132* în prima seară, apoi *op 131*, *op 127*, *op 130*, *op 133* și, în această ultimă seară, *op 135*.

În forma prezentată, cele 17 cvartete alcătuiesc, prin centrii tonali principali, o serie de 17 sunete, serie care se deschide și se închide simetric [am adăugat – sus, ordinea concertelor, jos, ordinea cvartetelor, a.n.]:

Nu voi încerca să caut în reprezentarea sonoră pe care ne-o oferă această metamelodie, vreo încifrare ascunsă, ci mă voi mulțumi să observ că ea se arcuiește asemenea unei bolti complicate, a cărei cheie de boltă este:”[7]

... o variantă – comenta prof. Dan Prelipcean – a celebrei melograme B–A–C–H!

La aniversarea unui sfert de veac de activitate (în 1998), *Voces* a prezentat *Integrala* la Iași, pe scena Filarmonicii – șase concerte în șapte seri aproape consecutive (23–29 octombrie), încheind, două zile mai târziu (31 octombrie) cu un nou regal muzical: *Cvintetele cu două violoncele* de Brahms și Schubert și *Cvartetul nr. 4* de Sabin Păutza; invitat de onoare Martin Lovett, violoncelistul *Amadeus*.

Iași, octombrie 1998, sala Filarmonicii Moldova. Voces în repetiție cu violoncelistul Martin Lovett

Cu acel prilej, compozitorul Cristian Misievici a prefațat cele șase concerte *Beethoven* prin tot atâtea *Elogii*, intitulate astfel: *Elogiu la Opus 132*, *Elogiu imperfecțiunii*, *Elogiu anonimului*, *Elogiu umbrelor*, *Elogiu Iașului*, *Elogiu la o integrală*. Întrucât aceste alocuțiuni au fost concepute pe măsura muzicii căreia i-au fost dedicate, iar profesorul Dan Prelipcean le-a evocat în recenta sa conferință, voi reda aici scurte extrase semnificative.

„*Cvartetul opus 132* este o operă minunată și poartă nimbul singurătății – chiar și printre individualitățile puternice ale Integralei beethoveniene. Eroarea, absurdul propoziției vine însă din faptul că *Opus 132* nu ar fi putut exista fără celelalte opus-uri, iar acestea din urmă nu s-ar fi împlinit fără el. «*Ce nevoie l-ar fi adus pe lume, mai devreme sau mai târziu, dacă s-ar fi tras din nimic ?*» – spune Parmenide într-un poem al său.” (*Elogiu la Opus 132*)

„La Neiko există o poartă numită de japonezi *cea mai frumoasă poartă din Japonia*. /.../ Privită de la distanță, poarta de la Neiko este expresia perfecțiunii. De aproape, însă, se observă în ornamentica minuțioasă, un element sculptat cu susul în jos. Dacă se întreabă de ce, răspunsul vine invariabil: *pentru ca zeii să nu fie geloși pe perfecțiunea omului*. /.../ Rămâne de înțeles faptul că, dintre atât de diferitele poziții față de muzică ale celor cu *funcții importante* în *instituția muzicii*, privilegiul de a putea ajunge cel mai aproape de perfecțiune, pentru a se bucura de această apropiere, este privilegiul publicului, al celor care se ocupă cu contemplarea muzicii. Pentru ca sentimentul perfecțiunii să se nască, el trebuie să-și găsească auditoriul pregătit, cu mințile și inimile treze și deschise.” (*Elogiu imperfecțiunii*)

„Anonimatul se manifestă în două ipostaze fundamentale și distincte. Anonimatul ca stare, /.../ cum spune Pleșu, *zgomotos și dibaci* – dar în toate cazurile fără să lase urme /.../ La antipod stă anonimatul conștient, anonimatul ca o condiție asumată. /.../ În arte, în muzică, mai cu seamă, datorită caracterului său colectiv, anonimatul trebuie să reprezinte o condiție

deontologică. /.../ Revin la modelul *Voces*. Patru puternice și contrastante personalități și totuși patru capete plecate în fața muzicii, cu care și prin care se identifică. /.../ modelul *Voces* nu se reprezintă numai ca model estetic; el este, înainte de toate, un model etic, model de care, cu toții, avem astăzi atâta nevoie: nevoia de a-l vedea și asculta, nevoia de a-l înțelege, nevoia de a ști măcar că el există.” (*Elogiu anonimului*)

„Cuvântul *umbră* semnifică nu *inexistența* a ceva anume, ci *neexistența* în formă și substanță fizică, dar existența spiritului aceluși *ceva* anume. Impalpabilitatea nu înseamnă neapărat pierderea identității. /.../ Personalități care s-au impus în istoria Cvartetului *Voces* sunt multe și diverse. /.../ prin Cvartetul *Amadeus*, un fir nevăzut al muzicii pe care o cântă străbate timpul și leagă Cvartetul *Voces* de *Joseph Hellmesberger*, de *Adolf Busch*, de *Joseph Joachim*, de *Brahms*, de *Beethoven*, de *Haydn* și *Mozart*. Umbrele lor fac ca strălucirea interpretărilor semnate *Voces* să fie atât de vie.” (*Elogiu umbrelor*)

„Anotimpul Iașului este toamna, cu lumina ei de miere, cernută printre frunzele Copoului. /.../ Deși, nu văd de ce anotimpul Iașului nu ar fi vara, vara teilor împovărați de floare sau iarna zăpezilor curate și liniștilor cristaline cu care este tivit orașul pe la marginile sale, sau, poate, primăvara... /.../ Între gloriile prezentului, la loc de cinste se află faptele Cvartetului *Voces*, fapte care, la Iași, peste tot în țară și peste tot în Europa /.../ acoperă pagini însemnate în istoria muzicii de cameră. Să ne bucurăm și să îi prețuim pentru că au ales să rămână ieșeni, pentru că fără ei, Iașul ar fi fost mult mai sărac.” (*Elogiu Iașului*)

„Cvartetele beethoveniene reprezintă – fiecare în parte și toate la un loc – expresii sonore esențiale de o forță dramaturgică neobișnuită chiar și pentru dramaturgul Beethoven. Fiecare *opus* dezvoltă un tip de dramă care își trage seva din *opusurile* anterioare, fără să li se revendice de fapt, dramă care – rezolvată sau nu – generează drame ulterioare. /.../ dacă Beethoven poate fi considerat un melodist, acest lucru se datorează, cred eu, în cea mai mare măsură, cvartetelor de coarde. De la densitatea neobișnuită a dramaturgiei lor și până la programatism n-ar fi fost decât un pas. Beethoven a ezitat să-l facă – nu fără dificultate – anticipând cu o genială intuiție artificialitatea muzicii cu program.” (*Elogiu la o integrală*)

În conferința din 6 aprilie, profesorul Dan Prelipcean a evocat și alte conexiuni providențiale datorate destinului. Așa a fost întâlnirea, unică, dar memorabilă, dintre membrii Cvartetului *Amadeus* cu George Enescu, la puțin timp după fondarea ansamblului, în cursul anului 1948, în localitatea Bryanston din sudul Angliei, unde compozitorul român fusese invitat pentru cursuri. Tinerii (pe-atunci) muzicieni *Amadeus* au fost profund impresionați de felul în care Enescu comenta și exemplifica la pian, totul din memorie, cvartetele beethoveniene.

„Înțelegea forma, structura și conținutul muzicii în cele mai profunde sensuri imaginabile.” – își amintea Martin Lovett. [8]

Această conexiune a produs altele două, peste timp: una către trecut, cu înțelegeri ascunse ale componisticii beethoveniene, alta cu patru *voceși*, aflați (asemenea *amadeușilor*, cu trei decenii și jumătate în urmă) în plină ascensiune și configurare stilistică interpretativă (anii '81-'83).

În loc de încheiere, la autenticitatea sonorității *Voces*, construită de-a lungul a patru decenii și jumătate, trebuie adăugată dimensiunea scenică a ansamblului, accesibilă doar auditoriului –

unui anumit auditoriu! – perceptibilă în mod direct și unic. Este acea contopire a imaginii cu sunetul, a privirilor și gesturilor venite din patru direcții convergente, unite cu muzica într-un flux/fenomen inefabil, care trece din scenă în rândul auditorilor, se amplifică, revine în scenă, se reîntoarce... ș.a.m.d. Prezența scenică a Cvartetului *Voces* a avut mereu darul să amplifice, fără cuvinte, sugestia discursului sonor.

***Voces* cu Vlad Hrubaru la vioara a II-a, în pragul aniversării 45**

-
- [1] Aceasta constituie doar una din ascendențele interpretative, care i-au conectat pe muzicienii *Voces* cu universul beethovenian.
- [2] Max Rostal, 1905-1991, violonist, violist și profesor austriac, devenit ulterior cetățean britanic. A studiat cu Carl Flesch. A fost profesor la Berlin Hochschule, Guildhall School of Music (Londra), Musikhochschule din Köln și la Conservatorul din Berna (Elveția). Între elevii său s-au numărat membri ai Cvartetului *Amadeus*.
- [3] Carl Flesch, 1873-1944, violonist și profesor născut în Ungaria. A studiat cu Jakob Grün, la Conservatorul din Viena. Între elevii săi se numără: Ivry Gitlis, Ida Haendel, Max Rostal, Henryk Szeryng. (nederlandsmuziekinstituut.nl)
- [4] Jakob Grün, 1837-1916, violonist maghiar, elev al lui Josef Böhm, concert-maestru al Filarmonicii vieneze și profesor la Conservatorul din Viena. (https://de.wikipedia.org/wiki/Jakob_Gr%C3%BCn)
- [5] Joseph Böhm, 1795-1876, violonist evreu maghiar, elev al lui Pierre Rode. În perioada 1819-1848 a fost primul profesor de vioară la Conservatorul din Viena. Între elevii săi: Joseph Joachim, Georg Hellmesberger-Sr. (bunicul lui Josef Hellmesberger-jr., profesorul lui Enescu la Conservatorul din Viena), Jakob Grün. A interpretat, alături de violonistul Karl Holz, violistul Franz Weiss și cellistul Joseph Linke, cvartete de Beethoven, sub îndrumarea directă a autorului. (https://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_B%C3%B6hm)
- [6] Carmen Chelaru, *Filarmonica Moldova la 65 de ani*, Editura Fundației academie AXIS, Iași 2009, p. 243
- [7] Cristian Misievici, *Șase elogii la Aniversarea Voces*, Iași, octombrie 1998, text transcris
- [8] *Voces 25*, caiet-program aniversar, Filarmonica Moldova Iași și Fundația pentru o Societate Deschisă România, octombrie 1998, p. 38